

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 22 ноември 2019 г.
(OR. en)

14303/19

SAN 473
SOC 757
ECOFIN 1053
COMPET 754

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Подготовка за заседанието на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси на 9 декември 2019 г. Икономика на благосъстоянието: следващи стъпки за инвестиране в здравето като неин основен компонент <i>—Ориентационен дебат</i>

Приложено се изпраща на делегациите бележка от председателството. Тя ще послужи за основа на ориентационния дебат на тема „Икономика на благосъстоянието: следващи стъпки за инвестиране в здравето като неин основен компонент“ по време на заседанието на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси (EPSCO) на 9 декември 2019 г.

Икономика на благосъстоянието: следващи стъпки за инвестиране в здравето като неин основен компонент

На 24 октомври 2019 г. Съветът на Европейския съюз прие заключения¹ относно икономиката на благосъстоянието като **нов хоризонтален подход към вземането на политически решения, определянето на приоритети и управлението.**

В заключенията се посочва, че **икономиката на благосъстоянието поставя хората и тяхното благосъстояние в центъра на политиката и процеса на вземане на решения и разглежда благосъстоянието на хората и устойчивия икономически растеж** като взаимно подсилващи се фактори, а не като противоречащи си цели. Тя предполага по-специално междусекторно сътрудничество между различни области на политиката като здравеопазване, социална закрила, заетост, равенство между половете, конкурентоспособност, околна среда и образование.

Здравето е основен определящ фактор и компонент на благосъстоянието.

Положителното въздействие, което подобреният здравен статус оказва върху други аспекти, допринасящи за благосъстоянието на човека — като образователното равнище и участието на пазара на труда, и върху потенциалните икономии за обществото, далеч надхвърля неговото отражение върху растежа на брутния вътрешен продукт. Обратно, здравословните проблеми представляват значително бреме за обществото и публичните финанси, освен че имат висока цена в човешки план. От икономическа гледна точка **превенцията на здравословните проблеми и промоцията на здравето са по-ефективни начини за подобряване на благосъстоянието, отколкото лечението на вече проявили се заболявания.**

Изграждането на икономика на благосъстоянието се основава на устойчивия растеж, който е предпоставка за по-добро благосъстояние на хората, а то от своя страна е предпоставка за устойчив растеж. Тези политики трябва да почиват на научни изследвания и иновации, основани на данни. Европейският съюз разполага с инструменти — например програмата „Хоризонт Европа“, чиято цел е да се укрепят базата от знания за насърчаване на благосъстоянието.

¹ Заключения на Съвета относно икономиката на благосъстоянието, приети на 24 октомври 2019 г. (док. 13432/19)

Икономиката на благосъстоянието се основава на фундаментални европейски ценности като солидарност, зачитане на правата на човека, социална закрила, универсален достъп до здравни грижи, равенство между половете, достъп до образование и безопасни условия на труд. Зачитането на човешкото достойнство и насърчаването на благоденствието на хората са сред основните цели на ЕС, залегнали в Договора за Европейския съюз (членове 2 и 3).

В заключенията на Съвета са разгледани няколко важни въпроса, тясно свързани със здравната политика. В този смисъл председателството би желало особено да наблегне на психичното здраве, остаряването в добро здраве и цифровата трансформация на здравните и социалните услуги.

Няма здраве без психично здраве. Психичното здраве е една от основните предпоставки на благосъстоянието. На национално равнище, както и на равнище ЕС систематичните и насочени към резултатност действия за преодоляване на бремето на психичните заболявания включват превенция, ранно откриване и лечение на когнитивните нарушения и психичните разстройства, прилагане на най-добрите практики за борба с психосоциалните рискове на работното място, както и по-добро сътрудничество между различните сектори на политиката. Потенциалният положителен ефект от тези действия върху пазара на труда и икономиката е огромен.

За да се осигури добро психично здраве и благосъстояние на цялото население, не е достатъчно да се полагат усилия единствено за лечение на психичните разстройства, а е важно също така активно да се насърчава психичното здраве на работното място, в училищното образование и образованието в ранна детска възраст, както и в рамките на различните общности.

Доброто психично здраве подобрява качеството на живот на хората във всяка възраст. На всеки етап от живота има благоприятни фактори и потенциални проблеми за психичното здраве. Но през целия живот доброто психично здраве и развиването на умения, свързани с психичното здраве, подобряват устойчивостта и адаптацията към ускорения темп на промените, които влияят на работата и ежедневието, и към сложните модели на трудова дейност.

Много е направено от 1999 г. насам, когато психичното здраве за първи път беше включено в програмата на ЕС в областта на здравеопазването². Въпреки напредъка в резултат, наред с другото, на прилагането на Европейския пакт за психично здраве и благоденствие³, психичното здраве се превръща в едно от основните предизвикателства за здравеопазването на 21-ви век, както на европейско, така и на световно равнище. Промените в професионалния живот, свързани със съдържанието на работата, начините на работа на хората и отношенията между работодатели и служители ще засилят тази тенденция, като поставят специфични изисквания към социалните, емоционалните и когнитивните умения. В резултат на тези промени организационният, човешки капитал придобива все по-голяма значение на пазара на труда, а доброто психично здраве е в основата му.

В заключенията на Съвета, посветени на икономиката на благосъстоянието, се обръща внимание на необходимостта от промоция на доброто психично здраве и постигане на напредък в превенцията, ранната диагностика, лечението и дестигматизацията на психичните разстройства. Политическите приоритети могат да включват мерки, допринасящи за промоцията на психичното здраве, като разработване на програми за диагностика и за по-системна подкрепа, създаване на условия за недискриминация на работното място и в сферата на образованието и намаляване на стреса на работното място. Това би подобрило живота на милиони европейци и би допринесло за по-добри условия на труд, а оттам и за по-стабилна икономика.

Създаването на всеобхватна междусекторна стратегия на ЕС за психичното здраве ще спомогне за насочване на дългосрочната политика и действия въз основа на научни доказателства и оценки на въздействието.

Дефиниране на десетилетието на остаряването в добро здраве Дълголетието до голяма степен е свързано с успеха на европейския социален модел: много болести бяха победени, а социалната закрила доведе до намаляване на бедността и неравенствата. Застаряването на населението е следствие от този успех и е свързано с други демографски промени.

² Резолюция на Съвета относно промоцията на психичното здраве, приета на 18 ноември 1999 г., ОВ С 86, 24.3.2000 г., стр. 1–2.

³ Европейски пакт за психично здраве и благоденствие, 2008 г., https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/pact_en.pdf

Промоцията на здравето и профилактиката на заболяванията, мерките в областта на общественото здравеопазване, борбата със значимите заболявания и напредъкът в здравното обслужване са все фактори, които допринесоха за увеличаването на продължителността на живота. Стимулирането на активния живот на възрастните хора и на остаряването в добро здраве е приоритет на национално и европейско⁴ равнище, който в момента се нуждае от допълнителен стимул. Промоцията на здравето през целия живот способства за увеличаване на дълголетието, но и за намаляване на разходите за здравни грижи.

Спешно е необходимо застаряването на населението да започне да се разглежда не само като въпрос, свързан с устойчивостта на националната икономика. Дълголетието създава възможности за пазара на труда и за икономиката, но изисква мерки за подкрепа, които позволяват на всички да допринасят активно за обществото и професионалния живот. Безопасните и здравословни работни места водят до по-дълъг професионален живот и предотвратяване на свързани с работата заболявания, злополуки и разходите за тях.

Застаряването има отражение върху всички обществени сектори, между които здравеопазването, пенсионните системи, жилищното настаняване и пазарите на стоки и услуги⁵. В редица области на политиката мерките в отговор на демографските промени се нуждаят от подновяване. Общата цел е да се разработят такива политики по отношение на застаряването, които дават възможност за активен, здравословен, приобщаващ и независим живот. Председателството смята, че политическите предизвикателства и възможностите, които предоставя застаряването на населението, трябва да се разгледат в междусекторен план, като надлежно се вземат предвид въпросите, свързани с поколенията и с пола.

Застаряването на населението не се отразява на всички социално-икономически групи по един и същи начин. Председателството е на мнение, че за преодоляването на неравенствата сред застаряващото население трябва да се работи чрез здравната система и социалните служби, но и чрез осигуряване на адекватни доходи и пенсии и намаляване на бедността.

Съществува голямо разнообразие от детерминанти на здравето, които влияят на способността на хората да изпълняват ежедневните си дейности през целия живот. Мерките трябва да допринасят за активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве, за превенцията на здравословните проблеми, като способстват за ученето и формирането на умения и компетентности в професионалната и личната сфера в течение на целия живот, създават възможности за възрастните хора и насърчават общности, които ги подкрепят.

⁴ Сребърната икономика. Преглед на дейностите на Европейската комисия през 2019 г., <https://silvereconomyforum.eu/wp-content/uploads/2019/07/Silver-Economy-Brochure.pdf>

⁵ Форум на високо равнище по въпросите на сребърната икономика, Хелзинки, 9—10 юли 2019 г., <https://silvereconomyforum.eu/>

Социалните и цифровите иновации трябва да се използват пълноценно в търсенето на решения в отговор на демографските промени и осигуряването на ресурси за достоен живот⁶. Наред с това прогнозирането на бъдещите последици от демографските промени е основна предпоставка за успеха на политиките във всички сектори.

Цифрово общество в полза на благосъстоянието на хората Новаторските технологични достижения, особено цифровизацията и изкуственият интелект, променят начина, по който може да се насърчава благосъстоянието на хората и да се предоставят здравни и социални услуги⁷. Това може да доведе до увеличаване на икономическата ефективност, ефикасността и качеството на услугите, както и да противодейства на неравенството по отношение на достъпа и резултатите. Нужно е по-специално медицинските специалисти да бъдат подходящо обучени, за да може здравният сектор да се възползва пълноценно от новите технологии.

Съществува голям потенциал за по-нататъшен напредък в промоцията на здравето и посрещане на предизвикателствата в здравеопазването чрез цифровизацията. Цифровите информационни системи имат основно значение за въвеждането на интегрирани здравни грижи. Държавите членки могат да се учат едни от други и да работят заедно за създаването на оперативно съвместима екосистема за цифрово здравеопазване и инвестиционни програми за цифрова инфраструктура в Европа⁸.

Тъй като технологиите се развиват бързо, е важно цялото население да има достъп до формирането на умения и компетентности през целия живот, както с цел да се посрещнат предизвикателствата, така и за да се използват възможностите, предоставяни от цифровизацията и новите форми на работа. Много проучвания показват, че използването на цифрови инструменти зависи от цифровите умения и познания, а не от възрастта като такава, но липсата на цифрова грамотност сред възрастните хора и групите в неравностойно положение е проблем, по който трябва да се работи.

Достъпът на хората до здравните и социалните им данни е важен аспект на грижите, насочени към пациента. Добре разработените цифрови системи са с гарантирана сигурност от етапа на проектирането и спазват правилата за защита на данните и съответните етични стандарти. Системите, изградени на основата на тези принципи, спомагат за реализиране на потенциала на здравните и социалните данни в областта на общественото здравеопазване, научните изследвания и иновациите.

⁶ Заключение на Съвета относно достойното остаряване в добро здраве, приети на 30 ноември 2009 г. (док. 15955/09)

⁷ Заключение на Съвета „Здравето в цифровото общество — постигане на напредък в основаните на данни иновации в областта на здравеопазването“, приети на 8 декември 2017 г. (док. 14079/17)

⁸ Насоки на мрежата за електронно здравеопазване 2019 г., https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/ev_20190611_co922_en.pdf

С цел да се ускори текущата работа в областта на трансграничния обмен на здравни данни, Комисията лансира идеята за европейско пространство за здравните данни⁹. Като модел могат да послужат инфраструктурата за цифрови услуги в електронното здравеопазване, използвана за електронните рецепти и обобщените данни за пациентите, клиничните консултации за пациенти с редки заболявания в рамките на европейските референтни мрежи и наскоро установеното сътрудничество за събиране на над 1 милион секвенирани генома¹⁰, както и други научноизследователски инфраструктури, които показват ползите от обмена на здравни данни. Европейското пространство за здравните данни би могло да бъде подкрепено от европейско и национално законодателство или от други инструменти, които прилагат на практика правилата за защита на данните, сигурността на данните и свързаните с тях етични принципи, по-специално във връзка с вторичното използване на здравни и социални данни.

⁹ Писмо за определяне на ресора до Стела Кириакидес, кандидат за член на Комисията, отговарящ за здравеопазването, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/mission-letter-stella-kyriakides_en.pdf

¹⁰ Съобщение на Комисията относно въвеждането на цифровата трансформация в областта на здравеопазването и грижите в контекста на цифровия единен пазар (док. 6451/18), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM:2018:233:FIN>

Заклучение

Икономиката на благосъстоянието се основава на принципите на Европейския стълб на социалните права, както и на подходите „Здраве във всички политики“ и „Едно здраве“, тя способства за изпълнението на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие и насърчава междусекторното сътрудничество и координация на национално равнище и на равнище ЕС. Приетите в последно време заключения на Съвета са насочени към укрепване на ролята на политиките в областта на заетостта, социалната сфера, здравеопазването и образованието в рамките на европейския семестър.

Във връзка с изложеното по-горе председателството приканва Съвета да проведе ориентационен дебат по следните въпроси:

1. При разработването на конкретни мерки за прилагане на подхода за икономика на благосъстоянието, какви действия са необходими, за да се гарантира значителен принос на здравната политика, като същевременно се насърчава междусекторният диалог на равнище ЕС?
 - а) По-конкретно, какви основни елементи следва да включва една бъдеща стратегия на ЕС за психичното здраве, за да бъде най-полезна за усилията, полагани от държавите членки?
 - б) В условията на демографски промени какви действия следва да се предприемат за насърчаване на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве, както и за стимулиране на такива политики по отношение на застаряването, които се основават на превенцията и прогнозирането?

2. През идните години по какъв начин биха могли държавите членки и Комисията да работят за създаването на европейско пространство за здравните данни, въз основа на настоящи и нови инициативи, с цел по-доброто използване на здравните данни в областта на здравните грижи, общественото здравеопазване и научните изследвания да допринесат за благосъстоянието на всички?